

ДОСЛІДЖЕННЯ БІЗНЕС СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ МСП

Світовий досвід доводить, що країни з вищим рівнем економічних свобод відповідно мають вищий рівень розвитку підприємництва та вищі показники якості життя громадян. Сьогодні в Україні МСП і надалі нашоухуються на суттєві перешкоди власного розвитку як на рівні державної політики, так і на рівні ринкового середовища. Для досягнення ефективності політика підтримки розвитку підприємництва має поєднувати дерегуляцію підприємницької діяльності з системними заходами щодо забезпечення збалансованості цього розвитку та супроводжуватися створенням загальних макроекономічних умов, сприятливих для економічного зростання. Кризові та депресійні тенденції вітчизняної економіки значно знизили мотивацію до створення нових підприємств. Розгортання кризових процесів у 2008 р. з наступним переходом української економіки до депресивного стану в 2009 р. мало руйнівний вплив на умови ведення малого та середнього бізнесу.

Увійшовши до активної фази кризи, вітчизняний бізнес відчув:

- різке погіршення кон'юнктури зовнішніх ринків і звуження можливостей збуту продукції на них;
- стійке скорочення сукупного внутрішнього попиту та звуження місткості внутрішніх ринків;
- утруднення доступу до кредитних ресурсів, більша частка яких забезпечувала операційну діяльність, а відтак – швидкий негативний вплив на господарські обороти;
- «шоковий» удар девальвації гривні та підвищення собівартості продукції, значна частка складових якої, навіть не маючи імпортного походження, має ціну, номіновану в іноземній валюті;
- різке зростання невизначеності навіть найближчої перспективи, пов'язане з не прогнозованістю як кризових проявів, так і антикризової політики держави [1].

Результати аналізу умов підприємництва в Україні свідчить про несистемний характер створюваних передумов для розвитку підприємницького середовища. За якісними характеристиками бізнес-середовища, а також значною кількістю інституційних параметрів економіка України має значні вади, що трансформуються у стримуючі для розвитку підприємництва чинники.

Згідно результатів досліджень, зокрема таких міжнародних рейтингів, як «Ведення бізнесу» та «Індекс глобальної конкурентоспроможності», бізнес-клімат в Україні відстає від її

найближчих сусідів та схожих економік. Втім, результати цих досліджень доводять, що ситуація доволі швидко покращувалась протягом останніх років. Наприклад, у рейтингу «Ведення бізнесу», що публікується Світовим банком, Україна піднялася зі 152-го місця (2012 рік) до 80-го місця в рейтингу 2017 року. Така динаміка свідчить про те, що Україна має значний потенціал і наразі впроваджуються позитивні зміни, втім ще повинна бути здійснена велика кількість заходів з покращення бізнес-клімату. На рисунку 1, зображена позиція, що посідає Україна за показником рейтингу «Ведення бізнесу», порівняно із сусідніми економіками регіону. Всі країни у групі випереджають Україну, а Польща є лідером групи (24 місце). Україна відстає від регіону в цілому з точки зору кількості пунктів до перших позиції у рейтингу, тобто до країни-лідеру рейтингу [3].

За основними пунктами рейтингу «Ведення бізнесу» найбільш складним питанням є відновлення платоспроможності (150 місце), а найкращим – кредитування (20 місце), можливо внаслідок наявності міжнародного кредитування та фінансових ресурсів різних міжнародних фінансових організацій. Втім, доступ до фінансування для МСП залишається суттєвою проблемою. В цілому очевидно, що бізнес-клімат потребує реформування по всіх напрямках для того, щоб бізнес, особливо МСП, розвивався, а країна процвітала.

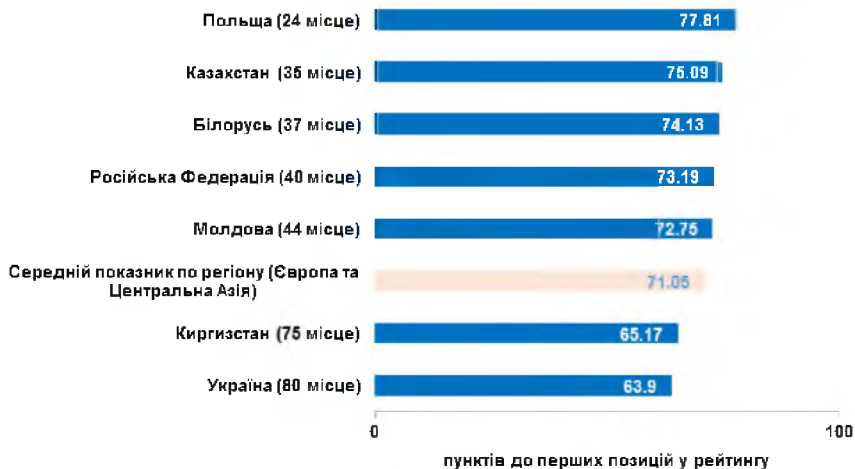

Рис.1 Рейтинг України та подібних економік за індексом «Ведення бізнесу-2017»

Джерело: WB Doing Business 2017

Нещодавно організація USAID представила звіт «Щорічна оцінка

ділового клімату», в якому увагу приділила малому і середньому бізнесу. За результатами останнього оприлюдненого звіту, що охопив судження понад 1850 представників МСБ, серед факторів, що негативно впливали на розвиток бізнесу протягом 2016 року, найбільш часто згадувався: [2]

– низький попит для зростання бізнесу у 2016-на початку 2017 рр. Ця перешкода перевищила за важливістю несприятливу політичну ситуацію, яка становила найбільшу проблему для бізнесу у 2015 році. Очевидно, що протягом наступних 3-5 років темпи зростання економіки України залишатимуться досить помірними. За таких умов, суто в економічному плані, можливості реалізації товарів та послуг на внутрішньому ринку залишатимуться обмеженими. А от конкуренція за споживача тільки посилюватиметься. Тому для цілої низки МСБ експорт стає цілком реальною альтернативою внутрішньому ринку. За умов порівняно низького попиту виграє той, хто будує маркетингову стратегію.

– несприятлива політична ситуація все ще залишається вагомою перешкодою для МСП, вона знаходиться на другому місці рейтингу перешкод – але її вплив дещо послабився порівняно із 2015 роком;

– високі ставки податків та складне адміністрування податків є більш відчутним бар'єром для підприємств- юридичних осіб, ніж для фізичних осіб-підприємців;

– часті зміни економічного законодавства, високий регуляторний тиск та корупція перешкоджають розвитку приблизно кожного четвертого МСП;

– несприятлива економічна ситуація в країні та брак ринку на товари або послуги (тобто брак попиту та низька купівельна спроможність населення) – головні причини того, чому половина опитаних МСП не планує розширювати діяльність бізнесу протягом наступних двох років;

– брак фінансових можливостей та політична нестабільність – це вагомі фактори, які стримують зростання бізнесу у дворічній перспективі.

Однак, підприємці позитивно відгукуються про зміни у процедурі реєстрації бізнесу та ситуацію з перевітками. Оцінка процедур, пов'язаних із початком користування приміщеннями минулого року мала негативне значення, а цього року змінилася на позитивне. В Україні все ще погано із отриманням сертифікатів відповідності та санітарних висновків, регулюванням експортних операцій та адмініструванням і сплатою податків.

В середньому, 27 тис. 412 грн. у 2016 році витрачали малі та середні підприємства в Україні аби вести бізнес легально. Саме стільки складає вартість дотримання регуляторних вимог МСП України. У 2015

році цей показник був вищим – 29 тис. 761 грн., у першу чергу внаслідок витрат, з якими стикалися МСП під час перевірок [2].

Державна політика щодо малого підприємництва так і не стала політикою Уряду, не стала крос-політикою для системи державного управління, а залишається на рівні вузьковідомчої політики окремого відомства. Тому можна стверджувати, що в цілому все ще позитивні результати розвитку малого підприємництва в країні не є наслідком відповідної державної політики – їх досягнуто суспільством всупереч їй [1]. Тому, відносини держави та бізнесу є вкрай важливими для розвитку країни та регіонів.

Бібліографія

1. Берницька Д.І Проблеми розвитку підприємств в умовах фінансової та економічної нестабільності. Стаття / Д.І. Берницька Економічний форум. Науковий журнал № 3 2016. Луцький національний технічний університет. с.170-177

2. Щорічна оцінка ділового клімату в Україні 2016. Режим доступу: http://lev.org.ua/articles/ABCA2016_short.html

3. Doing Business 2017: Equal Opportunity for All, a World Bank Group flagship publication, is the 14th in a series of annual reports measuring Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org>

Юрій БОГАЧ

Тернопільський національний економічний університет, Україна

НОВІ МОЖЛИВОСТІ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕКОЛОГІЧНОГО АУТСОРСИНГУ

Навколишнє природне середовище є визначальною силою, що зумовлює (детермінує) розвиток людства. Не зважаючи на те, що в силу ряду причин роль цієї теорії сьогодні зменшується, це не виключає того, що географічний чинник відіграє далеко не останню роль поряд із економічним, соціальним, технологічним факторами.

Останніми роками практика використання нових еколого-орієнтованих технологій і проектів (наприклад, енергозберігаючих) засвідчила неможливість ефективного розв'язання екологічних проблем через низьку активність суб'єктів господарювання щодо їх впровадження. Це обумовлює потребу переміщення акцентів у використанні методів захисту довкілля на застосування адміністративних (приміром, системи санкцій, системи стандартів) і, особливо, правових методів та інструментів.